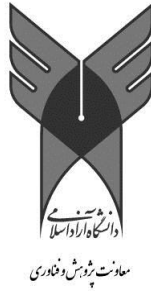

حسبنا الله ونعم الوكيل

به نام خدا نشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ماد انبجیمان و اعضاء هیات علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی به نظر قرار داده و از آن تخلفی نکنیم:

- ۱- اصل برانست: التزام به برانست جویی از حرکت رفقار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلائند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از حرکت جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بهکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و نموداری از حرکت حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشندگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل تحقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بهکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن بهیشتبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب **مریم رضوانی مهربانی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته **مشاوره خانواده** که در تاریخ **از پایان نامه خود تحت عنوان "رابطه ی شیوه های فرزند پروری والدین با تربیت جنسی و مهارت اجتماعی نوجوانان"** با کسب نمره **دفاع نموده ام** بدینوسیله متعهد می شوم:

(۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

(۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
در رشته مشاوره خانواده

عنوان:

رابطه ی شیوه های فرزند پروری والدین با تربیت جنسی و
مهارت اجتماعی نوجوانان

استاد راهنما
دکتر ژاله رفاهی

استاد مشاور
دکتر کاترین فکری

نگارش
مریم رضوانی مهربانی

تابستان ۱۳۹۳

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: مریم رضوانی مهربانی در تاریخ رشته: مشاوره خانواده از پایان نامه خود با عنوان: "رابطه ی شیوه های فرزند پروری والدین با تربیت جنسی و مهارت اجتماعی نوجوانان" با درجه ونمره دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضاء هیات داوری

امضاء اعضای هیات

سمت
داوری

۱ - استاد راهنما: سرکار خانم دکتر ژاله رفاهی

۲ - استاد مشاور: سرکار خانم دکتر کاترین فکری

۳ - استاد داور: سرکار خانم دکتر نازنین هنرپروران

مراتب فوق مورد تایید است .
مدیر/معاونت پژوهشی

مهر و امضاء

سپاسگذاری

سپاس خدای را که سخنوران در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند و سلام و درود بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان وامدار وجودشان است و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز...

بدون شک جایگاه و منزلت معلم، اجلّ از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبه ای او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم. اما از آنجایی که تجلیل از معلم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تامین می کند و سلامت امانت هایی را که به دستش سپرده اند تضمین، بر حسب وظیفه و از باب «من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزوجل».

از پدر و مادر عزیزم، این دو معلم بزرگووارم، که همواره بر کوتاهی و درشتی من، قلم عفو کشیده و کریمانه از کنار غفلت هایم گذاشته اند و در تمام عرصه های زندگی یار و یآوری بی چشم داشت برای من بوده اند.

از استاد با کمالات و شایسته، سرکار خانم دکتر ژاله رفاهی که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ ننمودند و زحمت راهنمایی این پژوهش را بر عهده گرفتند.

از استاد صبور و باتقوا، سرکار خانم دکتر کاترین فکری که همواره سعی در تسهیل انتقال اطلاعات داشتند و پشتکار و تواضع و متانت طبع ایشان مزید بر تلاش بنده بوده

و از استاد فرزانه و فهیم سرکار خانم دکتر نازنین هنر پروران که زحمت داوری این پژوهش را متقبل شدند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را سپاس گوید.

ما حصل آموخته هایم را تقدیم می کنم:

به آنان که مهر آسمانی شان آرام بخش آلام زمینی ام است
به استوارترین تکیه گاهم، دستان پر مهر پدرم
به سبزترین نگاه زندگیم، چشمان سبز مادرم

که هر چه آموختم در مکتب عشق شما آموختم و هر چه بکوشم قطره ای از
دریای بی کران مهربانتان را سپاس نتوانم بگویم. امروز هستی ام به امید شماست و
فردا کلید باغ بهشتم رضای شما. ره آوردی گران سنگ تر از این ارزان نداشتم تا به
خاک پایتان نثار کنم، باشد که حاصل تلاشم نسیم گونه، غبار خستگیان را بزدايد.

بوسه بر دستان پر مهرتان

و

به خواهر بزرگووارم، که وجودش شادی بخش وصفایش آرامش من است.

فهرست مطالب

عنوان
صفحه

چکیده ۱

فصل اول : کلیات پژوهش

مقدمه ۳
بیان مسئله ۷
اهمیت و ضرورت پژوهش ۱۲
اهداف پژوهش ۱۸
فرضیات پژوهش ۱۸
تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها ۱۹

فصل دوم : ادبیات و پیشینه پژوهش

مقدمه ۲۳
مبانی نظری فرزند پروری ۲۳
مبانی نظری تربیت جنسی ۵۰
مبانی نظری مهارت های اجتماعی ۹۴
تحقیقات انجام شده در خارج از کشور ۱۱۰
تحقیقات انجام شده در داخل کشور ۱۱۲
جمع بندی ۱۱۵

فصل سوم : روش شناسی پژوهش

مقدمه ۱۱۷
طرح پژوهش ۱۱۷
جامعه آماری ۱۱۷
نمونه و روش نمونه گیری ۱۱۷
ابزار اندازه گیری داده ها ۱۱۷
پرسشنامه سبک های والدگری آلاباما ۱۱۸
پرسشنامه تربیت جنسی محقق ساخته ۱۱۹
پرسشنامه مهارت های اجتماعی ایندربیتزن و فوستر ۱۲۱
روش اجرا ۱۲۲
روش تجزیه و تحلیل داده ها ۱۲۲
ملاحظات اخلاقی ۱۲۲

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

مقدمه ۱۲۴
داده های توصیفی ۱۲۵
یافته های استنباطی ۱۲۶

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۳۳	.....	خلاصه پژوهش
۱۳۳	.....	بحث و نتیجه گیری
۱۴۴	.....	محدودیت های پژوهش
۱۴۴	.....	پیشنهادات پژوهشی
۱۴۵	.....	پیشنهادات کاربردی

منابع و ماخذ

۱۴۶	.....	منابع فارسی
۱۵۸	.....	منابع لاتین

پیوست

۱۶۲	.....	آلفای کرنباخ پرسشنامه محقق ساخته تربیت جنسی
۱۶۳	.....	پرسشنامه ی سبک های والدگری آلامبا
۱۶۷	.....	پرسشنامه ی تربیت جنسی محقق ساخته
۱۷۲	.....	پرسنامه مهارت های اجتماعی ایندربیتزن و فوستر
۱۷۶	.....	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲: الگوهای چهارگانه تعامل والدین با نوجوانان و جوانان.....	۳۹
جدول ۱-۳: روش نمره گذاری پرسشنامه ی مهارت اجتماعی.....	۱۲۱
جدول ۱-۴: خلاصه شاخصهای آمار توصیفی سبکهای والدگری و مهارتهای اجتماعی و تربیت جنسی.....	۱۲۵
جدول ۲-۴: ماتریس همبستگی بین سبکهای والدگری و تربیت جنسی.....	۱۲۶
جدول ۳-۴: نتایج تحلیل رگرسیون تاثیر سبک والدگری مشارکت پدر بر تربیت جنسی.....	۱۲۸
جدول ۴-۴: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه پیش بینی تربیت جنسی بر اساس سبک والدگری مشارکت پدر.....	۱۲۹
جدول ۵-۴: نتایج تحلیل رگرسیون تاثیر سبک والدگری مشارکت پدر بر مهارتهای اجتماعی.....	۱۳۰
جدول ۴-۶: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه پیش بینی مهارت اجتماعی بر اساس سبک والدگری مشارکت پدر.....	۱۳۰

چکیده :

هدف اصلی پژوهش حاضر تبیین رابطه ی شیوه های فرزند پروری والدین با تربیت جنسی و مهارت‌های اجتماعی نوجوانان بود. پژوهش حاضر از نظر هدف، از جمله تحقیقات توصیفی همبستگی به شمار می رود. جامعه آماری در این پژوهش، شامل کلیه ی دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهرستان فریدونکنار در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۳ می باشد که تعداد آنها بالغ بر ۵۰۰ نفر بود. در این پژوهش نمونه آماری شامل ۲۰۰ نفر است که به روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شده اند. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه های استاندارد سبک های والدگری آلاباما، تربیت جنسی محقق ساخته و پرسشنامه مهارت اجتماعی ایندربیتزن و فوستر استفاده شد. پایایی ابزارها با استفاده از آلفای کرونباخ مورد تایید است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روشهای آماری ضریب همبستگی پیرسون و ضریب رگرسیون به شیوه ی گام به گام استفاده شده است، که نتایج حاصل به شرح زیر می باشد: شیوه های فرزند پروری والدین با تربیت جنسی و مهارت‌های اجتماعی در نوجوانان به لحاظ آماری رابطه معناداری دارد. از بین انواع مختلف شیوه های والدگری، والدگری مشارکت پدر در هر دو سوال به عنوان قوی ترین پیش بینی کننده معرفی گردید.

کلید واژه : شیوه های فرزند پروری والدین ، تربیت جنسی مهارت‌های اجتماعی .

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

انسان چیزی جز همان کودک رشد یافته نیست، کودک امانتی است که به پدر و مادر سپرده شده است. قلب او پاک، نفیس، ساده و بی پیرایه است، آن چنان که پذیرای هنر نقشی و رو کننده به هر سو می باشد. از این رو، اگر به خیر میل کند و نیکبختی هر دو جهان را به کف آرد، پدر و مادرش در این پاداش سهم اند و نیز همه ی مربیان وی. و اگر همانند چهارپایان رها شود و به بدیها رو کند و به هلاکت دچار شود، ایشان نیز در این فرجام زشت با وی شریک اند. خدای تعالی در آیه ۶، سوره تحریم به بندگان خویش هشدار داده است که «ای مومنان! خویشتن و اهل خود را از آتش دور دارید». فرزندان ما نیز در زمره ی «اهل» ما هستند و اگر پدری به فرزند خود از آتش دنیا بیمناک است رواتر آن که بر او از آتش آخرت بیمناک تر باشد و این نیست جز آن که شیوه ای پسندیده در پرورش او برگزیند. امام سجاد علیه السلام می فرماید: «حق فرزندت بر تو این است که بدانی وجود او از توست و بد و خوب او در این دنیا به تو ارتباط دارد و بدانی که در سرپرستی او مسئولیت داری و مسئول تربیت او مستی و او را به خداوند بزرگ راهنمایی کن. با فرزندت آنچنان رفتار کن که اثر نیکوی تربیت تو مایه ی زیبایی و جمال اجتماعی او باشد و یا این که او را چنان تربیت کن که بتواند در شئوون مختلف زندگی با عزت و آبرومندی زندگی کند و مایه ی زیبایی و جمال تو باشد» (فلسفی، ۱۳۸۶).

مطالعات و بررسی ها در مورد نقش خانواده در شکل گیری رفتار و شخصیت کودکان نشان می دهد که خانواده، یکی از مهم ترین عوامل موثر در رشد فرزندان است. کودکی که سالم به دنیا می آید عالی ترین کمالاتن دست یابد، به شرط آنکه خانواده و محیط مناسب، در اختیارش قرار گیرد تا در آن رشد کند. زمانی که کودک پا به عرصه ی وجود می گذارد، والدین بیشترین سعی و تلاش خود را به کار می برند تا بهترین و عالی ترین امکانات را برای رشد همه جانبه ی کودک فراهم کنند. بیشتر والدین مایلند فرزندان

سالم، شاداب و نیرومند داشته باشند، با این وجود، بسیاری از کودکان در طول فرآیند رشد خود خصوصیات نامطلوب تربیتی را به تدریج کسب می کنند و از داشتن اعتماد بنفس و احساس امنیت دور می مانند و دچار مشکلات رفتاری می شوند (نلسون و ایزرائیل^۱، ترجمه منشی طوسی، ۱۳۸۱).

هیچ جامعه ای نمی تواند ادعای سلامت کند چنان چه از خانواده هایی سالم برخوردار نباشد. بی هیچ شبهه هیچ یک از آسیب های اجتماعی نیست که فارغ از تاثیر خانواده به وجود آمده باشد. خانواده در عین حال که کوچکترین واحد اجتماعی است. مبنا و پایه ی هر اجتماع بزرگتر استن و محیطی به شمار می رود که کودک در ان چشم به دنیا می گشاید، شخصیتش پی ریزی می شود و سعادت و شقاوت وی ریشه در آن دارد. موقعیت اجتماعی، اقتصادی، افکار و عقاید، آداب و رسوم، ایده آل ها و آرزوهای والدین بعنوان اصلی ترین عناصر تاثیرگذار در نهاد خانواده و بالاخص شیوه فرزندی پروری^۲ آنها در طرز رفتار و تربیت فرزندان نفوذ فراوان دارد. فرزند پروری فرآیند پیچیده ای است و شامل رفتارهای ویژه ای می باشد که اگرچه به طور منفرد عمل می کند اما در نهایت برآینده فرزند تاثیر فراوان می گذارد. بخش عمده ای از پرورش صحیح عقل و عاطفه که پایه اساسی سعادت انسانی را تشکیل می دهند بر عهده والدین می باشد که باید از کودکی شروع شود (رحیم زاده، ۱۳۸۱).

شیوه های تربیتی والدین نقش مهمی در رشد و نمو روانی - اجتماعی و شخصیتی نوجوانان و جوانان، ارتباطات خانوادگی، موفقیت های تحصیلی و توانایی تصمیم گیری و اعتماد بنفس آنان ایفا می کند (رحمانی، مرقانی و خوئی، ۱۳۸۷).

والدین با شیوه های فرزند پروری متفاوت خود تأثیر شایانی در رشد و تربیت فرزندان شان در زمینه های مختلف دارند. با توجه به این که انسان دارای ابعاد مختلف جسمی و روحی- از جمله غریزه جنسی- است، تربیت او نیز باید همه جانبه و هماهنگ باشد. لذا تربیت جنسی^۳ یکی از انواع تربیت است که در کنار سایر تربیت ها همچون تربیت

---

^۱.Nelson&Ezrael

^۲.child rearing practices

^۳.sexual education

اجتماعی، تربیت عقلانی، تربیت اخلاقی، تربیت مدنی و تربیت سیاسی قابل طرح است (فرمehینی فراهانی، ۱۳۸۶).

گریزه جنسی از غرایز اصلی و نیرومند انسانی و از مهم ترین جنبه های شخصیتی است که بسیاری از ابعاد و زوایای زندگی آدمی و در رفتار و کردار او تأثیر می گذارد. این گریزه در چگونگی شکل گیری شخصیت فردی، شاکله ی اجتماعی و نیز در اندیشه، زبان، بنیادها و نهادهای اجتماعی تأثیرگذار است. از این رو ارضاء هدایت و تنظیم و تعدیل آن لازم و ضروری است و چشم پوشی از این امور اصل و فرآیند تربیت را ناکار آمد و ناقص و بی ثمر می سازد (بخشی زاده، ۱۳۸۵).

از حوزه های چالش انگیز تربیت در جوامع مختلف، از جمله جامعه ی ما، تربیت جنسی است که همواره بی دلیل وجود پاره ای از ابهام ها و سوء تفاهم ها نظری و فکری و نیز موانع اجرایی با مشکلات فراوانی دست به گریبان بوده و همین امر، زمینه ساز ایجاد و بروز بسیاری از معضلات اجتماعی و انحرافات نهادها و سازمان های ذیربط است. حتی آمار نشان می دهد که ۹۰ درصد ناهنجاری های زناشویی، ناشی از ضعف آگاهی جنسی است. بنابراین باید بر این نکته تأکید کرد که در حوزه ی عمل تربیت جنسی از موضوع های چالش انگیز خانواده های ایرانی است. پدران و مادران مسئول نمی توانند نسبت به گریزه ی جنسی فرزندان خود و تربیت جنسی آنها بی تفاوت باشند، زیرا تربیت جنسی یکی از دشوارترین و حساس ترین انواع تربیت ها است که اندک اشتباه و غفلتی در آن ممکن است فرزندان را به وادی فساد بکشاند (دوایی، ۱۳۷۱).

یکی از عواملی که با موضوع تربیت جنسی فرد در ارتباط مستقیم و مداوم قرار دارد توجه به مهارتهای اجتماعی^۱ فرد می باشد. یکی از جنبه های رشد انسان، رشد اجتماعی اوست. ذاتی بودن زندگی جمعی در انسان ضرورت تماس با دیگران را به عنوان امری گریزناپذیر جلوه می دهد و به همین خاطر دائماً در تعامل با انسانهای دیگر می باشد. او دریافته است که در جمع بودن می تواند مشکلات او را مرتفع سازد. بنابراین لزوم آموزش مهارتهای اجتماعی در زندگی فرد مطرح می شود. موضوع مهارتهای اجتماعی نوجوانان و جوانان بخشی از مسأله اجتماعی شدن آنهاست و اجتماعی شدن جریانی است که در آن هنجارها،

---

^۱ . Socialy Skills

مهارت‌ها، انگیزه ها، طرز تلقی ها و رفتار فرد در آن شکل می‌گیرد تا ایفای نقش کنونی یا آتی او در جامعه مناسب و مطلوب شناخته شود. مهمترین عوامل اجتماعی را می‌توان فرهنگ خانواده و نهادهای اجتماعی دانست که در قالب نقش جنسیتی، پرخاشگری، اخلاقیات و انگیزه‌ی پیشرفت بررسی می‌شوند تا پیچیدگی مساله اجتماعی شدن و چگونگی آن آشکارتر شود (خوش اندام، ۱۳۸۹).

در اصل وجود مهارت‌ها در سطح مطلوب می‌تواند کلید موفقیت در زندگی اجتماعی فرد باشد. این مهارت‌ها بر مقالات اجتماعی فرد اثر گذاشته و باعث می‌شود فرد بتواند بر محیط خود تأثیر بگذارد و از این طریق پیامدهای مناسب از رفتار خرد بدست آورد. مهارت‌های اجتماعی مجموعه پیچیده‌ای از مهارت‌هاست که برای سازگاری و کنار آمدن با موقعیتهای فشار زا حیاتی بوده و روابط سالم را پرورش داده و عملکرد کلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و این در حالی است که وجود این مهارت تسهیل‌کننده هیجانات سالم، حافظ روابط اجتماعی مثبت و بهبود کیفیت زندگی می‌باشد و به صورت ابراز احساسات مثبت و منفی فرد در زمینه بین فردی تعریف می‌شود (کوهن^۱، ماتسون^۲، مایول^۳، ۲۰۰۱).

با توجه به مطالب عنوان شده، تربیت انسان و رسیدن او، به تعالی و کمال که هدف عالی آفرینش است. به سازوکارهای ویژه و پیچیده‌ای نیازمند است. از مهم‌ترین و در عین حال حساس و پیچیده‌ترین کارکردهای تربیتی، تربیت جنسی است که کلیه اقدامات مربوط به آن از دوران اولیه زندگی انسان در جهت رشد متعادل و مناسب انگیزه جنسی صورت می‌گیرد. و مهارت‌های اجتماعی نیز که مجموعه تکنیک‌های آموخته شده قابل مشاهده‌ای هستند که فرد را قادر می‌سازند به طور موثری با دیگران تعامل داشته باشند به عنوان یکی از مهم‌ترین دستاوردهای دوران کودکی شناخته شده اند. از آنجایی که اولین و موثرترین افراد نزدیک به فرزندان والدین آنها می‌باشند بنابراین منبع اصلی پرورش و رشد متعادل تربیت جنسی و مهارت‌های اجتماعی که ریشه در دوران کودکی دارد را باید در شیوه‌های فرزند پروری والدین جستجو کرد. لذا شیوه‌های فرزند

---

^۱. Kuhen
^۲. Matson
^۳. Mauol

پروری والدین عاملی تعیین کننده و اثرگذار است که رابطه ی تنگاتنگی با تربیت جنسی و رشد مهارت‌های اجتماعی فرزندان می تواند داشته باشد، چرا که خانواده نخستین پایگاه تربیتی و والدین اولین انسان‌های تعامل کننده با فرزندان قطعاً اولین عوامل پرورش صحیح، احیاء و شکوفایی فرزندان می باشند.

بیان مسأله

یکی از محیط‌هایی که در تربیت و رشد و نمو جوانان و نوجوانان جامعه نقش دارند، خانواده است. خانواده پایه و مبنای رشد فرزندان است. کاستلان^۱ (۱۹۸۶) به نقل از منادی معتقد است «افزایش سطح نابهنجاری در جامعه با ساختار کلی اجتماع و خانواده ارتباط مستقیمی دارد» (منادی، ۱۳۸۴).

یکی از عوامل بسیار موثر در خانواده رابطه والدین با فرزندان یا شیوه‌های فرزند پروری می باشد. یکی از عوامل بسیار مهم و اثرگذار بر رفتار فرد، خانواده است. محیط خانواده اولین و با دوام‌ترین عاملی است که در رشد شخصیت افراد تاثیر می نماید. کودک خصوصیات را از والدین خود به ارث می برد. بدین طریق پدر و مادر زمینه ی رشد و پیشرفت فرزندان را فراهم می آورند. نفوذ والدین بر فرزندان تنها محدود به جنبه‌های ارثی نیست، بلکه پدر و مادر، در آشنایی کودک با محیط و اجتماع و زمینه‌های مختلف تربیتی نیز، نقش موثری را ایفا می کنند (شریعتمداری، ۱۳۹۰).

مهم‌ترین تماس‌های کودک در خانواده با والدین است. این تماس‌ها نقش کانونی فرهنگ کودک را ایجاد می کند. رفتار اولیاء کودک چه خشن، چه محبت آمیز و چه منع کننده باشد یا او را آزاد بگذارد، غالباً مطابق الگوهای خاصی انجام می گیرد. با هر حال کودک طبق فرهنگ خاص پدر و مادر خود مراقبت و تربیت می شود و رفتار او از جنبه‌های مختلف، مطابق با فرهنگ خانواده ای می باشد که در آن زندگی می کند در نظر و رأی پدر و مادر نیز در آن موثر است (مان، ترجمه: ساعتچی، ۱۳۸۸).

از مهم‌ترین عواملی که در خانواده موثر می باشد، شیوه‌های فرزند پروری والدین است که در بروز رفتارهای

---

^۱. Costlan

بهنجار و ناهنجار نقش دارد. بامریند^۱ (۱۹۹۱) به نقل از نوم^۲ و میوز^۳ شیوه های فرزند پروری والدین را تلاشهایی تعریف کرده است که جهت کنترل و اجتماعی نمودن فرزندان مورد استفاده قرار می گیرد. با مریند (۱۹۶۷) با مطالعه ی تعامل والدین با فرزندان در خانه و در آزمایشگاه دریافت که الگوهای متمایز رفتاری والدین با الگوهای رفتاری کودک ارتباط دارد. او سه الگوی رفتاری والدین را در تعامل با فرزندان خود مشخص ساخت. ۱- والدین قاطع و اطمینان بخش (مقتدر منطقی) ۲- والدین مستبد و دیکتاتور^۳ - والدین سهل گیر (آزاد گذار).

شخصیت روانی، اجتماعی و فرهنگی جوانان جامعه از منابع فرهنگی مختلف تاثیر می پذیرد ولی خانواده دارای فرهنگ متفاوت بوده و جایگاه آن نسبت به دیگر نهادها در ساختن شخصیت فرزندان و نوجوانان مهم تر است. رابطه والدین اعم از آموزشی و یا غیر آموزشی، رابطه ای یکسان و بر طبق الگوی خاص نیست» (منادی، ۱۳۸۴).

در طول مطالب ذکر شده می توان عنوان کرد که روان شناسان رشد از دهه ۱۹۲۰ به بعد علاقه مند بودند بدانند که چگونه والدین، رشد اجتماعی و شایستگی را در کودکان پرورش می دهند که در پی آن یکی از نیرومندترین رویکردها مطالعه ای تحت عنوان شیوه های فرزند پروری بود که توسط دارلینگ^۴ (۱۹۹۹) صورت گرفت.

خانواده اساسی ترین نهاد والدین اصلی ترین افراد در تربیت کردن کودکان با ویژه در سال های حساس اولیه ی زندگی است. والدین تحت شرایط صحیح، کودکان را آماده می سازند تا توانایی های بالقوه ی خود را شناسایی کنند و به عنوان افراد بالغ، نقش های سودمندی را در زندگی شخصی خود و در جامعه به عهده گیرند. در حقیقت در خانواده است که کودکان از اولین افرادی که در تماس هستند یعنی پدر و مادر می آموزند که چه چیزی درست و چه چیزی غلط است و طبیعی است که والدین نقش قابل ملاحظه ای در تربیت، رشد و شکل گیری شخصیت و رفتار کودک دارند (زارعی، ۱۳۸۸).

بدون شک می توان گفت خانواده ها در همه ی زمینه های تربیتی فرزندان شان دخیل هستند. از جمله مسائلی که

^۱.BAMRIND

^۲.Noum

^۳.Miuz

^۴.Darling

باید خانواده در آن زمینه ها در دوران کودکی و نوجوانی توجه کند مسئله تربیت جنسی و مهارت‌های اجتماعیست که از اهمیت ویژه ای برخوردارند. در واقع غریزه جنسی یکی از غرایز مهم انسان است که از لحظه ی تولد در نهاد فرد وجود دارد. لذت جنسی در میان انسانها بیشتر ناشی از فرآیند ذهنی است تا بدنی، بنابراین عوامل زیادی می تواند بر فعالیت‌های جنسی اثر چشمگیری بگذارد (لی، سان و چائو^۱، ۲۰۰۱، به نقل از باستانی، ۱۳۹۰).

میل جنسی غریزه ای است که دست آفرینش، آن را در نهاد آدمی نهاده تا ضامن بقای نسل باشد. این میل در دوره ی کودکی حالت نهفته دارد و به تدریج سر از وجود انسان بر می آورد و در دوره ی نوجوانی به اوج شدت خود می رسد. تربیت جنسی اقداماتی است که از دوران اولیه زندگی انسان در جهت رشد متعادل و متناسب غریزه جنسی وی صورت می گیرد و هدف بنیادی آن آگاه سازی جنسی، تکامل رفتارهای جنسی، کمک به اجرای وظایف جنسی و تداوم بقای نسل و مودت و آرامش در زندگی است (صافی، ۱۳۸۱).

تربیت جنسی همانند تربیت عقلانی، سیاسی، اجتماعی و یکی از انواع تربیت است و شامل همه آگاهی ها و آموزش هایی می شود که هر یک از انسانها باید آن را از دوران اولیه زندگی در جهت رشدی متناسب و متعادل غریزه جنسی فرا گیرند و غفلت درباره آن عواقبی ناخوشایند را در بزرگسالی بر جای خواهد گذاشت که از آن جمله می توان به اختلالات جنسی، زندگی مشترک ناموفق و حتی گرایش به بزه را اشاره کرد. تربیت جنسی بکارگیری شیوه هایی برای ایجاد صفات و رفتارهای جنسی سالم و در عین حال زدودن صفات و رفتارهای جنسی ناشایست از مجموعه ی وجودی انسان است (پور امینی، ۱۳۸۳).

باید اذعان داشت، تربیت جنسی ارائه سلسله ای از اطلاعات ضروری روانشناختی، جسمانی و دینی در حوزه ی زمینه های جنسی مرتبط با فرد و به همراه آن ارائه اطلاعات و آگاهی هایی به وی در زمینه ی آشنایی با فعالیت‌های صحیح جنسی است (بارنز^۲ به نقل از دوایی، ۱۳۸۴).

تربیت جنسی از بدو تولد آغاز می شود و در سنین نوجوانی و جوانی که فرد به هویت می رسد از اهمیت بالایی

---

^۱. Lee sun & Choo

^۲. Barnez

برخوردار است. تربیت جنسی چنان دارای اهمیت است که فقط شامل مسائل فردی نمی شود، بلکه مسائل اجتماعی را نیز در بر می گیرد. لذا یکی از اهداف بزرگ تربیت جنسی را می توان زمینه سازی جهت انجام ازدوج های موفقیت آمیز و پایدار در نظر گرفت. این در حالی است که به گفته ی سعادت مند (۱۳۹۰) در کشور ما حجم بالایی از میزان طلاق های واقع شده مربوط به ناآگاهی های جنسی می شود (سعادت مند، ۱۳۹۰).

بنابراین تربیت جنسی در اختیار گذاردن اطلاعات لازم درباره ی مسائلی است که با غریزه ی جنسی انسان مرتبط است و شامل کلیه اطلاعاتی است که باید از دوران اولیه ی زندگی فرد در جهت رشد متعادل و مناسب صورت گیرد (فرمehنی فراهانی، ۱۳۸۶).

داشتن مهارت های اجتماعی نیز از ضروت های اساسی زندگی هر فرد است. این ضرورت به ویژه برای سنین کودکی و نوجوانی و جوانی که افراد را در رویارویی با موفقیت های متعدد قرار می دهد بیشتر قابل ملموس می باشند (فتحی، ۱۳۸۴).

اهمیت رفتارهای اجتماعی به وسیله نقش مهمی که در شناسایی آسیب شناسی روانی نوجوانان دارندن تابیده شده است. برای مثال در اکثر طبقه بندی های تشخیصی که برای کودکان و نوجوانان بکار برده می شود، نقصان در عملکردهای اجتماعی را به عنوان شاخصی از اختلال در نظر می گیرند. کمبود مهارت های اجتماعی با تعدادی از بیماری های روانی نظیر افسردگی و یا اضطراب و مشکلاتی چون پرخاشگری، سوء استفاده از مواد، بزه های جنسی، مشکلات تحصیلی و حرفه ای، تنهایی، حاملگی ناخواسته و بیماری های مراقبتی همراه شده است (دوران، ۱۳۸۱).

کمبود مهارت های اجتماعی علاوه بر مشکلات تحصیلی که بطور کلی برای کودکان در بر دارد و باعث می شود که سطوح پایین تری از پیشرفت تحصیلی را از خود نشان دهند. روی مهارت های خاص چون خواندن نیز تأثیر منفی می گذارد و توانایی تمرکز درست بر روی فعالیت های را که کودک و یا نوجوان می خواهد انجام دهد را از روی سلب می کند و به همین دلیل این که کودکان در انجام عملکرد تحصیلی و مهارتهایی که نیاز به توجه و تمرکز دارند مانند یادگیری موسیقی و غیره با مشکل مواجه می شوند. و در مدرسه نیز بعنوان دانش آموزانی ضعیف و بی دقت تلقی